

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен
“Доктор”, професионално направление Философия
Автор на дисертационния труд: Ян Ари Михаел Андре де Хеус,
докторант към катедра „Философия“, с преподаване на английски език
Философски факултет, СУ «Св. Климент Охридски»
от проф., д-р Тодоров Тодоров

Тема на дисертационния труд:

“GLOBAL BUSINESS: A PHILOSOPHICAL EXAMINATION OF SOCIAL CONSEQUENCES”

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представената за рецензия докторска дисертация е в обем достатъчен, за да бъде разгърнато едно изследователско съдържание, което да изяви мотивите, изходните предпоставки, целите и задачите на докторантския труд, както и да разгърне последователно и критично осмисляне на данните, фактите, аргументите по обсъжданата тема, а също и да направи произтичащите научни изводи от цялостното проучване. В това отношение структурирането на научната работа отговаря на нормите и изискванията за оформлението на изследователски труд за докторска дисертация.

Актуалност на темата:

Трудно би било да се намерят никакви основания за съмнение в изключителната актуалност на темата. Въпросите за социално-икономическите процеси, динамично протичащи в глобализацията са живот са жизненоважна основа за осмисляне насоките на развитие на съвременния свят и неговото бъдеще. Когато към този въпрос се подхожда от широкообхватната философска гледна точка, мащабът и актуалността на изследването са засвидетелствани по неоспорим начин.

Цел, задачи, теоретични основи:

Целта, задачите и очакваните резултати на изследването са формулирани и аргументирани ясно и конкретно. Установява се значително съответствие между предварително поставените цел и задачи за конституиране на изследването и тяхното въздействие в разработения и представен текст.

Изводи:

Изводите отразяват като цяло основните резултати от изследването. Би могло да се желае едно по-очертано разграничение между предварително маркираните очаквания за резултати и конкретно достигнатите в края на изследването изводи за специфичните характеристики на инструментализма в условията на глобализацията се свят.

ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Първото за отбелязване добро впечатление, е че дисертантът се отнася към своята работа като към научно изследване, а не като към завършен труд, който трябва само да бъде

презентиран в подходящ вид за одобрение. Това определя нагласата му да търси и да обосновава решения, а не да предлага готови такива.

В дисертационния труд е осъществен разгърнат преглед на значителен брой фактори, характеристики и явления, които в цялостното си единство представят облика на съвременния процес на глобализация, както и съпътстващите я в световен мащаб тенденции, очертаващи картината на все по-нарастваща дехуманизация на обществото и на културните процеси. Изявени са съществени взаимосвързани явления, чийто обединителен белег е, че изтъкват превръщането на широки слоеве от населението в инструмент за реализирането на определени икономически цели, които по различен начин и степен обслужват разнообразни групови интереси.

Това е осъществено посредством преглед на впечатляващ списък от автори и литература, идеите на които са добре осмислени, обобщени и рационално използвани.

Значимо достойнство на анализа е логичността и последователността в обсъжданите проблеми, както и извежданите от тях заключения. Постигнато е логично градиране и разбираемо доразвиване на отделните моменти на анализа, водещи до произтичащите от тях заключения.

Постигнат е ясен и разбираем стил на изложението, което способства за пълноценно разкриване идеите на дисертацията.

Добър стил на работа е и акуратността на цитиранията и достоверността на позоваванията на използваните автори.

Накрая е приведена точна самопреценка за приносните моменти на дисертанта, в достигането на собствени виждания по обсъжданите въпроси, както и доразвиване на идеи и схващания от други изследователи.

Авторефератът отразява много адекватно структурата и съдържанието на цялостната разработка, като в него автентично са презентирани и главните изводи и достижения на изследването.

Достойнство на дисертацията представлява и хуманистичната нагласа и устойчива позиция, избрана и поддържана от дисертанта в цялото разработвано съдържание.

НЯКОИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

На първо място, би могло да се обърне повече внимание на концептуалния подход при извеждане и аргументиране на определени отговори и решения по съдържанието на ключовите понятия в работата. Прави впечатление, че при въвеждането и утвърждаването във функционална употреба на основополагащи понятия, приемането става във формата на инвенция, произтекла от упоменати автори становища, обобщени според техните идейни съвпадения. Проблематично е обаче, дали споделянето на съвпадащи мнения от макар известни философски авторитети е най-сигурният начин за достигане до доказателствена истина. Следването на този подход, макар и неволно, може да създаде предпоставки за изпадане на позиция, която стимулира инструментализма в науката. Защото дефицитът на по-задълбочени изводи оставя теоретически и най-вече идеологически шансове за пропагандирането на бизнес-концепции, спомагащи за укрепване и продължаване на статуквото, чрез което международните корпорации и политическите им защитници поддържат своето господство.

Когато се въвеждат определения за глобализация, инструментализъм, бизнес, например, по-рационално би било да се потърси най-дълбоката същност в появата, развитието и съвременните измерения на такива явления и процеси. При това, правенето на изводи би трябвало да е резултат на проследяване на причинно-следствени връзки и взаимодействия в самите протичащи процеси, а не да е обобщаване на съвпадащи мнения

на авторитети, или пък същностните закономерности на социалните процеси да бъдат подменени с мнения за предизвиканите от тях наблюдаеми следствия. Как да се обясни например, прибързаното и неаргументирано в анализа приписване на икономически приоритет в процеса на глобализация. Или пък твърдението, че технологията лишава човека от неговата същност. Констатациите в отделни случаи биха могли и да са верни, или пък – не, но в едно наивно изследване те трябва да бъдат аргументирано изведени.

По аналогичен начин, чрез извеждане от мнения на авторитети се предлагат решения, свързани и с други важни понятия, като корпоративна хегемония, екстериториалност на глобализацията, форми на глобално корпоративно сътрудничество, политически функции на транснационалните корпорации и др. Струва ми се, че всяко отстъпление от позициите на същностната рационалност би предоставило неоснователни шансове на функционалната рационалност (напълно основателно критикувана в тази дисертация).

Буди известно недоумение фактът, че в изследването не е обърнато никакво внимание на идеите на един от първите изследователи, които много подробно разработват проблемите за отчуждението, за кризите на свръхпроизводство, както и за начините, чрез които капиталът практикува излизането от тези кризи. Става дума за възгледите на Маркс, който освен всичко друго дава много ясна перспектива за бъдещето на глобализацията както в икономиката, така също и във всички сфери на социалния живот. Интересно би било да се установи дали днес тези механизми продължават да функционират, или безвъзвратно са останали назад в историята.

Не мога ефективно да преценя рационалната продуктивност от разточителното коментиране на Хегловата метафора за духовното животинско царство... Използването на една метафора би могло да бъде само едно помощно нагледно средство за представяне на модел за поведение, но едва ли самата метафора би могла да замести подробен анализ на процеси и факти от социалната сфера, в която действат закони от по-сложен тип отношения.

С оглед по-доброто уплътняване на теоретичната аргументация на една необходима научна прогноза за очакваното развитие на обсъжданите процеси, в необходимото бъдещо изследване на тези проблеми би било твърде полезно да се обърне повече внимание на мотивите, които биха движили международните корпорации, за да разгръщат едно очаквано корпоративно социално сътрудничество. Особено съществено е да се коментират не толкова мотивите им за пропагандна дезинформация за истинските им намерения, а онези, които биха ги заставили действително да се съобразяват с идеята за социално сътрудничество.

Горните бележки и препоръки целят само постигането на още по-убедителна защита на изследователската разработка, която и в този си вид демонстрира безспорни качества да представлява теоретичен принос в осветляването на сложните процеси в динамично развиващата се съвременност.

Вземайки под внимание всички постигнати резултати в дисертационния труд считам, че дисертантът е разработил едно качествено научно изследване - убедителен аргумент за способността му да реализира успешна научна и изследователска дейност. Това ми дава основание да гласувам с „ДА“ за присъждането на дисертанта |Ян де Хеус на научната степен Доктор.

7. 06. 2019 г.

Рецензент: :.....

(Проф. д-р Тодор Тодоров)